

BRUCE DICKINSON

Autobiografie frontmana skupiny
IRON MAIDEN

Bruce Dickinson

CO DĚLÁ TENHLE KNOFLÍK?

BRUCE DICKINSON

CO DĚLÁ
TENHLE
KNOFLÍK?

Autobiografie frontmana skupiny
IRON MAIDEN

WHAT DOES THIS BUTTON DO?: An Autobiography

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd. under the title *WHAT DOES THIS BUTTON DO?*

Copyright © Bruce Dickinson 2017

Translation © Martin Vondrášek, 2021

Fotografie na obálce: © John McMurtrie (přední strana), © Ross Halfin (hřbet, klopky a zadní strana)

© Grada Publishing, a. s., 2021

Z anglického originálu *What Does This Button Do?: An Autobiography*

přeložil Martin Vondrášek

Odpovědná redaktorka Julie Gonzálezová

Redakční úpravy Markéta Šlaufová

Grafická úprava a sazba Daniel Boček

Grada Publishing, a. s.,

U Průhonu 22, Praha 7

Vydala Grada Publishing, a. s., pod značkou COSMOPOLIS v Praze roku 2021 jako svou 8091. publikaci

Tisk Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

ISBN 978-80-271-4305-4 (ePub)

ISBN 978-80-271-4304-7 (pdf)

ISBN 978-80-271-2485-5 (print)

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

PŘEDMLUVA

Kroužil jsem nad Murmanskem už dvě hodiny, ale Rusové nám pořád nechťeli povolit přistání.

„Povolení k přistání zamítnuto,“ ozval se hlas ve sluchátkách s dokonalým přízvukem pana Čekova z původních sérií *Star Treku*.

Nevěděl jsem, jestli ten dispečer poslouchá Iron Maiden, ale stejně by mi asi neuvěřil; rocková hvězda, která jako melouch létá s dopravním letadlem – to je neuvěřitelné. Tak či tak, na palubě jsem neměl Eddieho a tohle nebyl let *Ed Force One*. Byla to rybářská výprava.

Boeing 757 *Astraeus Airlines* s dvěma sty prázdných sedaček a já jako první důstojník. Na palubě bylo jen dvacet pasažérů na trase z Gatwicu do Murmansku: spousta Johnů Smithů, osobní ochranka, všichni po zuby ozbrojení. Ne, že by to Lord Heseltine potřeboval. Když to bylo nutné, docela dobře se uměl ohnat klackem. Pak se na palubě nacházel Max Hastings, bývalý šéfredaktor deníku *Daily Telegraph*. Přemýšlel jsem, zda ten sovětský dispečer četl nějaký z jeho sloupků. Myslím, že ne.

„Jaké ryby jsou tady v Murmansku?“ vyzvídal jsem od jednoho z ochranky.

„Zvláštní ryby,“ odvětil s kamennou tváří.

„Velké?“ zkoušel jsem to dál.

„Hodně velké,“ ukončil náš rozhovor a odešel z kokpitu.

V Murmanskú sídlilo veliteľství sovětské Severní flotily. Lord Heseltine býval ministrem obrany a to, co Max Hastings neví o ozbrojených silách po celém světě, by ani nestálo za otištění.

Tajemný svět pod námi byl zahalený souvislou pokrývkou nízkých mraků. K vyjednávání jsem měl jen vysílačku a starý mobilní telefon Nokia. K mému překvapení chytil signál v polovině vyčkávacího okruhu, a já tak mohl napsat zprávu na ředitelství našich aerolinek. Oni potom prostřednictvím britské ambasády hovořili s Moskvou. Neměli jsme žádný satelitní telefon ani GPS, žádný iPad nebo wi-fi.

Jak James Bond říká Q na začátku *Skyfall*: „Pistole a vysílačka. No, nejsou to úplně Vánoce, že?“

Po dvou hodinách v kruhu, v reálném i metaforickém smyslu, se pravidla hry změnila: „Pokud hned neodletíte, sestřelíme vás.“

Jak jsme letadlo obraceli a zamířili na finské letiště Ivalo, pomyslel jsem si, že bych o tom měl jednou napsat knihu.

NAROZEN V OSMAPADESÁTÉM

Události, které dohromady formují osobnost, se zvláštním a nepředvídatelným způsobem vzájemně ovlivňují. Byl jsem jedináček a až do pěti let jsem vyrůstal u prarodičů. Pochopit, co všechno se v rodině děje, chce čas a mně trvalo docela dlouho, než mi to všechno došlo. Mé dětství, jak jsem si zpětně uvědomil, bylo prostoupeno směsicí viny, neopětované lásky a žárlivosti zcela překrytými nesmírným pocitem odpovědnosti, pocitem, že musím dělat všechno nejlépe. Dnes si uvědomuji, že sice nešlo o žádné velké nadšení, ale i přesto jsem kladl velký důraz na detail. Mohl jsem, vzhledem k okolnostem, dopadnout mnohem hůře.

Má biologická matka se jako velmi mladá na poslední chvíli provdala za o trochu staršího vojáka jménem Bruce. Můj děda z matčiny strany měl dohlížet na jejich námluvy, ale na tento úkol nestačil morálně ani mentálně. Podezřívám ho, že s mladými milenci vlastně tajně sympatizoval. Má babička však nikoliv. Její dítě se jí snažil ukrást nějaký surovec, dokonce ani ne ze severu, nějaký vetřelec z ploché a racky pokálené pus-tiny na pobřeží Norfolku. Východní Anglie: mokřady, močály a bažiny – místo, které bylo po celá staletí domovem podivínů, anarchistů, chlápků, co nejdou pro ránu daleko, a těžce vydřeného života na vysušené půdě.

Matka byla drobná žena, pracovala v obchodě s obuví a získala stipendium na Royal Ballet School. Její matka jí však zakázala odjet do Londýna.

Když se zřekla naděje žít, jak si vysnila, chopila se jiného snu, který se naskytl, a z něho jsem vzešel já. Upřeně jsem se díval na její fotografii, kde byla asi jako čtrnáctiletá zachycená v taneční póze na špičkách. Připadalo mi neuvěřitelné, že ta mladá dívka s výrazem lesní víly a plná dětského štěstí, je má matka. Ta fotografie na římse nad krbem představovala to, co mohlo být. Teď však byl tanci konec a zůstaly jen povinnosti – a občas gin s tonikem.

Mí rodiče byli tak mladí, že ani nedokáží říct, co by se stalo, kdyby se role obrátily. Život spočíval v tom se neustále něco učit a snažit se prosadit a posunout se z dělnické třídy nahoru, ale za cenu několika zaměstnání. Jediným hříchem bylo málo se snažit.

Otec většinu věcí bral velmi vážně a snažil se hrozně moc. Pocházel z šestičlenné rodiny. Byl synem venkovanky, která musela dělat služebnou od svých dvanácti let, a sešlého stavaře a motorkáře, jenž byl kapitánem fotbalového týmu v Great Yarmouthu. Otcovou velkou láskou byly stroje a všemožná mechanická zařízení, hodinové strojky, konstrukce a technické návrhy. Miloval auta a rád řídil, i když neměl pocit, že by se na něho vztahovala pravidla ohledně maximální povolené rychlosti, užívání bezpečnostních pásů a alkoholu za volantem. Když přišel o řidičský průkaz, přihlásil se do armády. Dobrovolníci mají lepší plat a armáda se příliš nestará, kdo jezdí s jejími džípy.

Řidičák dostal okamžitě zpět a jeho strojařský talent a pevná ruka mu zajistily, že připravoval plány na konec světa. U kulatého stolu někde v Düsseldorfu pečlivě kroužkoval očekávané miliony obětí v očekávané apokalypse studené války. Zbývající čas trávil, jak si můžeme asi snadno představit, popíjením whisky, aby zahnal nudu a beznaděj toho všeho. Ještě jako voják okouznil tento svalnatý přeborník v plavání – v motýlku – osamělou tanečnici a má matka se do něho na první pohled zamilovala.

Jako nechtěný potomek muže, který jí ukradl jedinou dceru, jsem pro svou babičku Lily představoval zplozence Satanova, avšak pro dědu Austina jsem byl jako jeho vlastní syn. Prvních pět let mého života mi byli de facto náhradními rodiči. Jak už to v útlém dětství bývá, i to mé bylo docela spořádané, plné dlouhých procházek lesem, hledání králíčích nor,

strašidelných západů slunce nad zimní planinou a třpytivé jinovatky lesknoucí se pod purpurovou oblohou.

Mí skuteční rodiče cestovali a vystupovali v různých nočních klubech se svou psí show s pudly, obručemi a oblečky. Jen si to představte.

Číslo na domě v Manton Crescent 52 bylo namalované bílou barvou. Byl to obyčejný cihlový řadový domek. Děda pracoval v Mantonu na šachtě, v hlubinném dole, kde se těžilo uhlí.

Horníkem se stal ve svých třinácti letech. V tak nízkém věku to bylo protizákonné, a tak prohnáně a drze zalhal o svém věku a výšce. Stejně jako já, nebyl ani on žádný dlouhán. Aby obešel nařízení, podle něhož nejste dost vysocí, abyste „mohli do díry, pokud váš kahan zavěšený za pásek dosáhne na zem“, jednoduše udělal na šňůrce od kahanu několik uzlů. Málem šel do války, ale došel jen k zahradní brance. Byl součástí domobrany, přihlásil se jako dobrovolník. Protože však hornické povolání mělo výjimku, nemusel bojovat.

A tak stál připravený ve své uniformě a díval se, jak jeho četa odchází bojovat do Francie. Byl to jeden z těch momentů jako z filmu *Návrat do budoucnosti*. Kdyby otevřel branku a přidal se ke svým kamarádům, spousta věcí by se nikdy nestala, včetně mne. Babička zůstala vzdorně stát mezi dveřmi, ruce v bok. „Jestli, ksakru, odejdeš, tak až se vrátíš, já už tu nebudu,“ prohlásila. A tak zůstal. Většina mužů z jeho jednotky se nikdy nevrátila.

Díky tomu, že byl děda horník, jsme bydleli v obecním domě a měli zdarma uhlí na topení. Zážitky z roztápění uhlí v krbu ze mě udělaly doživotního pyromana. Neměli jsme telefon, lednici, ústřední topení ani auto. Dokonce jsme neměli v domě ani záchod. Využívali jsme ledničky sousedů v okolí a měli jen malou, studenou a vlhkou spíž, které jsem se vyhýbal jako čert kříži. Vařilo se na dvou elektrických plotýnkách a kamnech na uhlí, i když elektřina se považovala za luxus, jehož je nutné se za každou cenu vyvarovat. Měli jsme vysavač a můj oblíbený mandl – dvojici válců, které z vypraného prádla vyždímaly vodu. Otáčelo se obrovskou klikou a mezi válci se protlačovala prostěradla, košile a kalhoty, které pak padaly na druhé straně do koše na prádlo.

V domě byla i malá plastová vanička, ve které jsem se koupal. Děda se myl po práci v podnikové umývárně. Občas přišel večer z hospody, smrděl pivem a cibulí a padl vedle mě na postel a začal hlasitě chrápat. V měsíčním světle probleskujícím tenkými závěsy jsem viděl modré jizvy, které zdobily jeho záda: byly to suvenýry ze života pod zemí.

Za domem jsme měli kůlnu, kde bušil a tloukl do různých kousků dřeva. K čemu, to netuším, ale pro mě kůlna představovala úkryt. Stala se kosmickou lodí nebo hradem či ponorkou. Dva staré železniční pražce na našem malém dvorku mi byly plachetnicí a já znovu a znovu vyrážel na lov žraloků žijících ve škvirách mezi betonovými dlaždicemi. Kůlnu obklopovala malá parcela a několik seschlých chryzantém, které shořely, když do nich o jedné noci Guye Fawkesa vletěla zatoulaná světlice.

Až na zlatou ryбку jménem Peter, která žila nějak podezřele dlouho, jsme doma neměli žádná zvířata.

Co jsme však měli, byla... televize. A její přítomnost zcela změnila mé směřování na počátku života. Skrz televizní obrazovku – která měla úhlopříčku asi sedm nebo osm palců, byla černobílá a zrnitá – se přede mnou otevřel celý širý svět. Byla elektronková, takže trvalo několik minut, než se nažhavila, a naopak po vypnutí se obraz smrskl do jediného bodu, který ještě pomalu dohasínal, což samo o sobě byla docela podivná. Přicházely k nám návštěvy se na ni podívat a dotknout se jí, dokonce i jen vypnuté – tak tajemný to byl přístroj. Na přední straně měla magické knoflíky a číselník, který fungoval jako zámek na heslo, pokud jste si chtěli vybrat ze dvou dostupných kanálů.

S vnějším světem, to jest vším za hranicemi Worksopu, jsme měli kontakt především z vyprávění – nebo z Daily Mirror. Noviny se vždycky využívaly k rozdělování ohně a já se obvykle setkal s dva dny starými zprávami, jen krátce před tím, než propadly peklu. Když Jurij Gagarin jako první člověk letěl do vesmíru, pamatuji si, jak jsem zíral na jeho fotografii a pomyslel si: *Jak bychom tohle mohli spálit?* Složil jsem ji a schoval.

Kde drby a staré noviny nestačily, vyžadoval kontakt s vnějším světem použití telefonu. Velká červená telefonní budka fungovala v našem sousedství jako zásobárna kašle, rýmy, chřipky a jakýchkoliv infekčních

nemocí, na které si jen vzpomenete. Ve špičce se u ní vždycky udělala fronta. Když si chtěl člověk zavolat, musel na číselníku vytáčet nekonečné číselné kombinace, a když se zapovídal, musel mít připravený kýbl drobných.

Byla to taková strašně nepraktická varianta Twitteru, ve které se příděl slov vykupoval penězi a pomstychtivými pohledy dalších dvaceti lidí, kteří čekali ve frontě, aby se nadýchali zakouřeného a zaplivaného mikrofónu a tiskli k uchu mastné a upocené bakelitové sluchátko.

Existovala určitá nepsaná pravidla, která se musela ve Worksopu dodržovat i přesto, že se lidé na ulici chovali velmi uvolněně. Byla tu malá zločinnost a v podstatě žádný provoz. Oba mí prarodiče všude chodili nebo sedli na autobus. Chodit pět nebo deset mil přes pole do práce bylo zkrátka něco, k čemu byli vychovaní, a tak jsem to dělal také.

Celé okolí neustále ovlivňoval směnný provoz. Zatažené závěsy v prvním patře znamenaly: „Procházejte kolem po špičkách – spí tu horník.“ Zatažené závěsy v okně do ulice v přízemí zase znamenaly: „Projděte rychle – je tu vystavený nebožtík.“ Tento morbidní zvyk byl docela častý, mohu-li tedy věřit babičce. Sedával jsem v našem obýváku – věčně zmrzlém a mrtvolně tichém, obloženém bronzovými plaketami, kterými se zdobily horské postroje, a svíčkami, ze kterých se pořád musel utírat prach – a představoval si, kde tělo asi tak může ležet.

Večer se atmosféra proměnila a z domu jakoby se stala oživlá groteska od Garyho Larsona. Dřevěné skládací židle pokoj v okamžiku proměnily v kadeřnický salon, kterému dominovala modrá barva a natupírované účesy. Ženy s obrovskými koleny a polyetylenovými pytlíky na hlavách seděly a pomalu se odpařovaly pod tepelnými lampami, zatímco babička spékala natáčky a vytvářela ten příšerný zápach vlhkých vlasů a průmyslového šamponu.

Společníkem v mých únicích se mi stal strýček John. V tom, jak se můj život odvíjel dál, hrál docela zásadní roli.

Především to nebyl můj strýc. Byl mým kmotrem – a dědovým nejlepším kamarádem. Sloužil u Royal Air Force a bojoval ve válce. Jakožto bystrého chlapce z dělnické třídy se ho chopila rozrůstající se RAF, kte-

rá potřebovala velkou spoustu technicky zdatných lidí, a udělala z něj jednoho z Trenchardových učedníků. Elektrotechnický inženýr, seržant letectva John Booker sloužil na Maltě během obléhání a přežil několik z nejvíc nervy drásajících bombardování během války na ostrově, který se Hitler rozhodl dobýt za každou cenu.

Mám jeho vyznamenání a kopii jeho služební bible, s na okrajích připsanými verši dodávajícími odvalu ve chvílích, které musely být nepředstavitelně těžké. A pak mám i fotografie. Na jedné je v plné letecké výstroji, když se načerno chystal zúčastnit se jedné noční operace, což bylo v jeho případě, jelikož byl součástí pozemního personálu, naprosto zbytečné – šel do toho jen tak z legrace.

Když jsem mu sedával na klíně, zasypával mě leteckými historkami a já se mohl dotknout jeho stříbrné medaile za řízení letounu Spitfire nebo mosazného čtyřmotorového Liberatoru s disky vrtulí odlitými z plexiskla ze sestřeleného Spitfiru a se zelenou plstí pod dřevěným stojánkem ustřiženou z roztržitého kulečnickového stolu z vybombardovaného vojenského klubu na Maltě. Vyprávěl mi o vzducholodích, o dějinách strojírenství v Británii, o proudových motorech, bombardérech Vulcan, námořních bitvách a zkušebních pilotech. To mě podnítilo k tomu, že jsem si, stejně jako spousta chlapců z mé generace, prsty nervózně pohrával s obtisky na plastové modýlky. Jen zázrakem mí plastikovní piloti ten boj vůbec přežili, vzhledem k tomu, že byli celí upatlaní od lepidla a kryty kabiny měli zalepené neprůhlednými otisky prstů. Modelářství ve Worksopu, kde jsem si pořídil své plastické letectvo, kupodivu ještě pořád fungovalo, když jsem se tam byl při příležitosti babiččina pohřbu podívat.

Protože byl strýček John technicky nadaný, postavil si rybník velký jak přehrada Möhne plný zlatých rybek a vychytrale ho obehnal drátěným pletivem. Jezdil v docela pěkném a samozřejmě nablýskaném Fordu Consul. Právě tímhle autem jsem jel na svůj první letecký den začátkem šedesátých let, kdy zdraví a bezpečnost byly pro sraby a výraz „omezování hluku“ ještě ani nebyl ve slovníku.

Proudové bombardéry Vulcan burácely, až se zem otřásala a ze střech padaly tašky, a se svými deltovitými křídly předváděly kolmé výkruty,

zatímco *English Electric Lightning*, což byla v zásadě nadzvuková rachejtla, na které obkročmo seděl člověk, se kolem nás prohnala v letu na zádech tak nízko, že ocasem skoro drhla o ranvej. Byly to mocné stroje.

Strýček John mi ukázal svět strojů a mechanismů, ale stejně tak mě přitahovaly i parní vlaky, které ještě pořád projížděly worksopským nádražím. Pěší lávka přes koleje ani nádraží se od mého dětství v podstatě nezměnily. Jsem si jistý, že ty samé fošny, po kterých jsem chodil jako malý kluk, tam ještě stále jsou. Oblak kouře, páry a popela mě vždycky zahalil, smíchal se s asfaltovým pachem živice a štípal mě v nose. Nedávno jsem šel na nádraží a zpět. Přišlo mi to hrozně daleko, ale jako dítěti mi to tak nikdy nepřipadalo. Ten pach tam pořád je.

Krátce po sobě jsem chtěl být strojevedoucím parního vlaku, potom asi pilotem stíhačky... a kdyby mě to nudilo, vždycky tu byla možnost stát se astronautem, alespoň v mých snech. V dětství není nic zbytečné.

Legrace však musí někdy skončit, a tak jsem šel do školy. Do mantonské základní školy chodily děti místních horníků. Než ji zavřeli, proslavila se mezi čtenáři novin *Daily Mail* jako škola, kde pětileté děti tloukly své učitele. Na bití učitelů si sice nepamatuji, ale vzpomínám si, jak jsem dostal křídla a lekce boxu po rvačce o to, kdo bude hrát anděla ve scéně o narození Páně. Po těch křídlech jsem strašně toužil, ale místo toho jsem schytl pár kopanců a bitka potom pokračovala i před školou. S výsledkem jsem rozhodně spokojený nebyl. Když jsem se vrátil ze školy celý rozcuchaný a s potrhanými šaty, děda si mě posadil a podíval se mi na ruce. Byly jemné a oplácané. Jeho byly drsné jako šmirglpapír, plné šupinatých mozolů, které vypadaly jako strouhaný kokos, a hlubokých vrásek, které se rozevřely, když přede mnou otevřel dlaně. Pamatuju si, jak mu svítily oči.

„A teď zatni pěst, chlapče,“ řekl mi.

Udělal jsem, co po mně chtěl.

„Ne takhle – to si zlomíš palec. Takhle.“

Ukázal mi to.

„Tak?“ napodobil jsem ho.

„Jo. A teď mě uhoď do ruky.“

Nebylo to úplně jako *Karate Kid* – nestál jsem na jedné noze na špičce lodi, žádné hollywoodské „buch, buch“. Asi po týdnů si mě však vzal stranou a velmi mírně, ale s železným odhodláním v hlase mi řekl: „A teď jdi a najdi toho, kdo ti to udělal. A srovnej ho.“

A tak jsem šel.

To bylo tak dvacet minut před tím, než mě učitel popadl a s rukama pevně sevřenýma za zády mě odvedl domů. Mé hodiny boxu byly až moc účinné a ve věku čtyř nebo pěti let jsem ještě nebyl dost soudný.

Zarachocení schránky na dopisy mého apatického dědu probralo: vyšel ven v bačkorách, bílém nátělníku a pytlových kalhotách. Nevzpomínám si už, co učitel říkal. Pamatuji si jenom, jak děda prohlásil: „Po-starám se o to.“

A s tím mě propustil.

Nedostal jsem výprask, ani vynadáno. V klidu mi řekl, že tohle nesmím, a vysvětlil mi etiku pěstních soubojů a pravidla hry, tedy v zásadě nešikanovat lidi, umět se obhájit a nikdy neuhodit ženu. Mírný, shovívavý a skrz naskrz slušný člověk, který vždycky hájil to, na čem mu záleželo.

Na rok 1962 docela dobré.

Uprostřed toho všeho se mí skuteční rodiče, Sonia a Bruce, vrátili ze svého psiho turné a zabydli se v Sheffieldu. O nedělích k nám chodili na obědy. Ještě pořád mám to hnědobéžové bakelitové rádio, které nám u toho hrálo. Ty obědy byly hrozně upjaté a zanechaly ve mně celoživotní hrůzu ze stolování stejně jako z ginu a rtěnek. Rýpal jsem se pokaždé v talíři a musel poslouchat, jak musím sníst všechnu růžičkovou kapustu a co mi hrozí, když nesním jídlo, které mám na příděl. Přídělový systém už byl samozřejmě zrušený, ale nikdo se tu skutečnost neobtěžoval přijmout. Ta samá poválečná kocovina měla za následek, že jste se ve vaně museli spokojit s třemi palci vody, úzkostlivé šetření s elektřinou a až morbidní strach z toho, že nadměrné telefonování vede k rozkladu osobnosti.

Hovor se točil kolem tragédií, k nimž docházelo v okolí. Toho a toho trefil šlak... Ta a ta tetička spadla ze schodů... Tolik mladých dívek otěhotnělo... Nějaký chudák prošlápl krustu na jedné z mnoha hromádek

strusky, co jsou kolem jámy, a zapadl mezi doruda rozžhavené uhlíky, které ho strašlivě popálily.

Po jednom takovém nedělním obědě, když jsem snědl všechnu růžičkovou kapustu a kuře, které ještě před chvílí běhalo po naší zahradě, nadešel čas se sbalit a nastěhovat k mým rodičům. Se strýčkem Johnem jsem vždycky jezdil na přední sedačce, ale nyní jsem seděl vzadu a díval se zadním oknem, jak se první čtyři roky mého života ztrácejí v dáli – až nakonec zmizely za rohem.

Nakonec jsem se otočil dopředu čelem k nejisté budoucnosti. Trochu jsem se uměl prát, několikrát jsem nepříjemně onemocněl, velel vlastnímu letectvu a byl jsem jen krůček od toho, abych se vzepřel gravitaci. Žít s rodiči – jak to může být těžké?

ŽIVOT NA MARSU

Nikdy jsem cigarety nekouřil, s výjimkou několika jointů, když mi bylo mezi devatenácti a jedenadvaceti, ale k tomu se ještě vrátím. Zmiňuji se o tom proto, že jsem pravděpodobně vykouřil krabičku denně jen tím, že jsem trávil čas se svými rodiči. Bože, kolik toho vykouřili. Od svých šestnácti se mě snažili přivést do světa smradlavého cigaretového dýmu, ale mým největším projevem vzdoru bylo se vyhýbat jejich zažloutlému objetí.

Hodně se pilo a často dost bezohledně. Otec se ostře bránil používání bezpečnostních pásů a tvrdil, že mohou člověka uškrtit. Přestal jsem počítat, kolikrát jel domů zpítý pod obraz.

V dětství není nic zbytečné, občas kromě rodičů.

Takže dnes opravdu nedoporučuji pít cokoli alkoholického, ani jediný drink. Samozřejmě, mládí a pocit nesmrtelnosti znamená, že jsem vinen pokrytectvím prvního řádu, ale naštěstí jsem trochu dospěl ještě před tím, než jsem zabil sám sebe, anebo, což je mnohem důležitější, před tím, než jsem zabil někoho jiného.

Alte to bychom se v našem stroji času přesunuli moc dopředu. Tlačítka, kterými jste mohli pustit kazetový přehrávač, ještě ani neexistovaly, když jsem nastupoval do nové školy v údajně drsné části Sheffieldu nazývané Manor Top.

Ve skutečnosti to podle mne nebylo tak zlé. Naučil jsem se protlačovat rozmačkané brambory, rybu a hrášek (byl koneckonců pátek) mezi staženými rty a soutěžit se spolustrávníky, komu nejpозději odpadnou od pusy.

Myslím, že do této školy musel chodit i Gary Larson, protože ty děsivé brýle s obroučkami z rohoviny, které nosily zdejší učitelky, jim propůjčovaly ten módní vzhled dozorkyň z koncentračního tábora tolik oblíbený v erotických filmech ze sedmdesátých let. Ještě lepší byli učitelé typu Hannibal Lecter, kteří se starali o fyzické tresty. Plivání rozmačkaných brambor a hrášku byl přestupek, za který následovala rána rákoskou přes prsty. Upřímně, ani si nepamatuji, jestli to bolelo tolik, nebo ne. Jen bylo zvláštní to dělat, dívat se na to a slavnostně získat první záznam v knize trestů. Připadal jsem si, jako bych oblékl pruhovaný mundúr na Ďábelském ostrově.

V té škole jsem nezůstal moc dlouho, protože jsme se odstěhovali. Stěhování se mělo stát trvalou součástí mého života. Pro naši rodinu bylo typické se často stěhovat, zejména kvůli penězům. Mým novým domovem se stala sklepní místnost, o kterou jsem se dělil se svou novou sestrou Helenou, která už vyrostla v bytost, která vnímala a uměla tvořit slova.

Měl jsem tam okno velké asi jako iPad, které se otevíralo do světlíku plného suchého listí. Byla tam lednička se zábavnou poruchou. Sahal jsem na ni přes mokrý hadr a zkoušel, kolik proudu do mě může vtéct, než mi začnou drkotat zuby. Nahoře nad kamennými schody byli ostatní lidé. No... jací lidé. Bydlel jsem v hotelu. V penzionu. Patřil rodičům. Otec ho koupil. A před domem prodával ojetá auta.

Aby toho nebylo dost, koupil i vedlejší dům. Impérium najednou vrátilo úder a postavilo přístavbu, která obě nemovitosti propojila. Táta rozložil plán, který vlastnoručně nakreslil. Našel jsem kousek tapety a zkoušel navrhnout kosmickou loď i se systémem podpory života, která by doletěla až na Mars.

Objevili se dělníci a také vypadali, že pro něho pracují. Pokud jde o mě, získal jsem užitečné, byť mizerně placené zaměstnání. Nestavěl jsem sice

domy, ale zato mě zatraceně bavilo je bourat. Mou specialitou byly demolice toalet. Když jsem později studoval na univerzitě, nikdy jsem nemohl brát vážně volání po „rozbití systému“; věděl jsem o rozbíjení rezervoárů na vodu víc, než kdy budou vědět ostatní. Bylo to velmi působivé.

Kromě toho byl v hotelu – jmenoval se Lindrick – bar postavený podle tátova vlastního návrhu. Co si pamatuji, Lindrick o víkendech nikdy nezavíral, zejména když byl za barem táta. V pondělí mi potom Lily vše vyprávěla.

„Á, pan Ten a ten vrazil hlavou do pana Rigbyho... a pak ten další tancoval na stole a spadl. Uf. A rozlomil ten stůl vedví, chápeš? A bylo to týkové dřevo. Myslím, že to způsobila ta jeho hlava...“

Přespávali tam lidé na služebních cestách a někteří z nich byli opravdu divní. Jedno takové individuum, z něhož mi běhal mráz po zádech a které zůstalo v hotelu dva týdny, mi dalo vizitku a pošeptalo: „Zdar, dělám karma jógu.“ Potom v sedm hodin večer odešel a chodil po městě až do svítání. A ne, neměl psa, kterého by musel vyvenčit.

Někteří lidé přijeli a nikdy neodjeli. Několik jich v posteli zkapalo. Když došlo k nějakému ošklivému úmrtí, babička Lily o tom všechny informovala: „Uhořela v autě...“

Jednou v noci dva pánové k oboustrannému překvapení zjistili, že ten, s kým se ve tmě mazlí, není ženská návštěva. Ráno se to dost řešilo. Bylo to jako žít v permanentní frašce.

K hotelu se připojovaly další a další věci a většina rodiny se přestěhovala do Sheffieldu. Prarodiče z tátovy strany Ethel a Morris prodali svůj dům na pobřeží a přistěhovali se k nám. Děda Dickinson, jako by z oka vypadl herci Wilfridu Hyde-Whiteovi, jen mluvil s výrazným norfolkským přízvukem. S balenou cigaretou za jedním uchem, tužkou za druhým a dostihovými novinami v ruce se pustil do toho, čemu by se dnes řeklo „revitalizace“ budov. V praxi to znamenalo dům zbourat a kámen použít na stavbu jinde.

Babička Dickinsonová byla úžasná žena. Měřila metr osmdesát, měla husté černé kudrnaté vlasy a pohled, který by na dvacet kroků porazil strom. Pracovala jako služebná, poté co makala na pozemcích a musela

s dalšími osmnácti dívkami bydlet v železničním vagonu na podlaze. Byla rychlá jako chrt a bývala by se mohla profesionálně věnovat atletice, ale neměla na boty: na dvoustovce nebyla bosá ostatním běžčyním v tretrách žádným soupeřem. Na to ponížení až do smrti nezapomněla.

Zatímco Ethel pekla koláče, Morris vyšel ze záchodu s nedokouřenou cigaretou a dostihovým tiketem s mnoha zaškrtnými dostihy. „Tady seš, synku – neprozrad' mě,“ mrknul na mě a mohutnou rukou, po letech zedničiny plnou mozolů, mi šoupl půlkorunu.

Na rodinném setkání, kdy strávil celé odpoledne popíjením v našem hotelovém baru, mi strýc Rod prokázal několik laskavostí. Jednou z nich bylo to, že mě přesvědčil, abych se nikdy nenechal tetovat. Rod byl přinejmenším charismatický a, upřímně, vypadal jako jeden z těch darebáků a gangsterů obklopených ženami pochybných mravů. Ted' jsem mu však seděl ve věku deseti let na klíně a on mi vysvětloval britský systém klasifikace nepřístupných filmů: „Hele, máš tyhle nepřístupné filmy a v podstatě máš ty nepřístupné kvůli sexu a ty, které jsou nepřístupné, protože jsou děsivé...“ Co vyprávěl dál, však ustoupilo do pozadí, když jsem se zadíval na jizvy, které měl na obou rukách zezadu. Strýc Rod měl v mládí zvyk ztrácet auta cizích lidí. Přes všechny snahy celé rodiny byl tak výkonný, že ho poslali do strašlivého zařízení pro mladé delikventy. V pastáku se tetovalo cihelným prachem a inkoustem a člověk tak na celý život získal znamení, že tudy prošel. Strýc Rod tehdy utratil velkou spoustu peněz, aby se tetování zbavil. V té době bylo odstraňování tetování a transplantace kůže ještě v plenkách a dnes by se takový zákrok považoval spíš za zvláštní efekty v nízkorozpočtovém hororu. Pomyslel jsem si: Zůstanu u toho, co mám. Tohle nevypadá jako sranda.

Pak se strýc Rod vrátil zpátky k hovoru o válečných filmech. S dědou Austinem jsem jich viděl spousty: *Letka 633*, *Řáblové v oblacích*, *Bitva o Británii*, *Útok lehké kavalerie*.

„A co *Polární stanice Zebra*?“ ozval jsem se.

„Což to jsem neviděl,“ zamumlal a upil ze své pinty.

Polární stanice Zebra byl film, který mě přivedl k mé první oblíbené rock'n'rollové kapele. Ano, s nákladákem, elektrickými kytarami a kon-

certy. Jmenovala se Casuals. Prorazili se skladbou „Jesamine“ a teď hráli koncertní rezidence v různých klubech, které trvaly týden i déle. Bydleli u nás v hotelu a přes den – který v jejich případě, protože to byli noční tvorové, nezačínal před polednem – se vynořili, zarostlí a se skelným pohledem, v kozačkách a bílých kalhotách, na pozdní snídani a Lily, která o tom pak všem vyprávěla, jim připravila čaj a topinky.

Je mi jasné, že jsem je musel k smrti nudit tím, jak jsem se jich vyptával na rakety a ponorky. Asi to byl způsob, jak situaci narovnat, když kytarista dolů přinesl svou elektrickou kytaru. Podrobně mi vysvětlil, jak funguje, a já jen zíral na kulaté kovové kotoučky pod strunami a zkoušel si představit, jak to se zvukem, vznikajícím v takových malých věcičkách, a tak slabě drnkajících strunách, skutečně je.

Držel jsem ji v ruce. Byla překvapivě těžká. Stejně jako většina kapel se i oni přes den nudili, a tak se rozhodli jít do kina. V kině Gaumont v Sheffieldu dávali *Polární stanici Zebra*. S popcornem v ruce jsem v deseti letech seděl v kině s rock'n'rollovou kapelou a díval se na válečný film o jaderných ponorkách a raketách: Tohle, pomyslel jsem si, je život.

Táta dál rozšiřoval své impérium a koupil zkrachovalou benzínku. Byla to obrovská nemovitost, bývalé tramvajové depo se čtyřmi obstarožními tankovacími stojany, děravou střechou a dílnami s padesát let starými cihlovými stěnami pokrytými na půl palce tlustou vrstvou zaschlého oleje a prachu. Naše životy opanovalo podnikání v motorismu. Mezi padáním z lešení (dědova revitalizace budov) a leštěním aut, drátěnkou jsem drhnul kola, dokud mi v zimě prsty nezmodraly chladem, jsem tankoval benzín. Umýval jsem čelní skla, kontroloval tlak v pneumatikách a pozoroval, jak se obchody začínají hýbat a přijíždí a odjíždí stále více aut.

Táta byl živá encyklopedie náhradních dílů do aut. Byl mechanik od přírody a uměl jít přímo k jádru problému. Ve své diagnóze se jen málokdy zmýlil. Dokázal vám vylíčit, odkud pochází výfukové potrubí toho a toho Fiatu a proč je lepší než ten bazmek od Fordu, ale tak či tak, stejně je oba navrhnul jeden neznámý maďarský génius. Něčím takovým se dokázal nastartovat a pak pokračovat celé hodiny.

Prodali jsme hotel a táta se stal dealerem značky Lancia. Vedlo se nám docela dobře, dokud nezačali vyrábět auta, která rezla rychleji, než jezdila. Myslím, že jsme nějaké peníze museli vydělat také prodáváním našich domů, protože tehdy zažíval obchod s nemovitostmi obrovský boom a vlastní dům byl pro pracující rodinu dosažitelný sen. V jednom okamžiku jsme udělali tu chybu, že jsme dům prodali ještě dřív, než jsme měli jiný, ve kterém bychom mohli složit hlavu. Musel to být skvělý kauf.

Nakonec jsme se nastěhovali do terasového domu ani ne sto metrů od toho hotelu, který jsme asi před rokem opustili. Někdo je závislý na cracku. My jsme byli závislí na stěhování.

CHCEŠ LEKCI, MÁŠ JI MÍT

Uprostřed toho všeho mě přemístili do skleníku. Jako mávnutím proutku mě odnesli od zlých vlivů štouchaných brambor, plivanců a hrozících pěstí místních.

Byl jsem na cestě na soukromou školu, birkdalskou přípravku, která byla almou mater mimo jiné i Michaelu Palinovi z Monty Pythona. Byla to jedna z nejpodivnějších a nejexcentričtějších vzdělávacích institucí, se kterými jsem se setkal, a nakonec jsem si ji vlastně i docela oblíbil. Říkám nakonec, protože ze začátku mě zde docela intenzivně šikanovali. Výraz „docela intenzivně“ používám jen ve srovnání s tím, co přišlo později na internátní škole.

K šikaně dochází jen proto, že si slaboši potřebují zvedat sebevědomí tím, že bijí nebo ponižují ostatní. Když jste nováček nebo prostě jen jiný, stáváte se automaticky nejlepším cílem. Já splňoval obojí. Nejhorší byly přestávky. Krčíte se u popelnic a dvanáct dětí vás mlátí. Všechno sleduje učitelka, o níž si myslím, že se musela hodně přemáhat, aby tomu neučinila přítrž. Řídl jsem se radami obou svých dědů a odmítal se tomu podvolit. Měl jsem jen směšnou šanci, ale pořád jsem vzdoroval. Neutíkal jsem.

Asi po roce se to uklidnilo a po dalším roce jako by se nic nestalo a mé vlastní já bylo asimilováno do kolektivní mysli – nebo si to alespoň mysleli.

Útočiště jsem našel mezi knihami v knihovně, u psaní a hraní divadla. Andělská křídla opět vystoupila z minulosti, aby mě pronásledovala, a mé jméno se poprvé objevilo v recenzi školní hry, a sice nikde jinde než v *Sheffield Star*.

„Krtka s ušmudlaným obličejem ztvárnil Paul Dickinson.“ (Bruce je samozřejmě mé prostřední jméno, ale to vám asi došlo.)

Trochu mě zklamalo, že zapomněli zmínit, že mě diváci odměnili upřímným smíchem. Součástí prvních lekcí komického načasování, když jsme hráli *Žabákova dobrodružství*, bylo to, že jsem během významné pauzy upustil dřevěný meč, což mělo za důsledek, že diváci umírali smíchy, a pronesl repliku „Říkám, Myšáku, to kuře je lahodné,“ zatímco jsem evidentně ukusoval z citronového koláče.

Následovaly další inscenace a já byl celý žhavý, abych byl zase na podium, i když, popravdě, herci to podle všeho brali strašně vážně.

Škola jinak probíhala normálně. Jinými slovy, nic si nepamatuji, snad s výjimkou toho, že ovce Merino mají vynikající srst, a docela báječného názoru mého učitele dějepisu pana Quineyho na Tolkiena: „Jedna krvavá hostina za druhou, dlouhý pochmurný pochod, bitva a pár hrozných písniček.“ Četl jsem *Hobita* a *Pána prstenů*, když mi bylo dvanáct. Zábavné, ale v něčem měl pravdu.

Pro ty, kdo by se chtěli naučit francouzsky, tu byl pan White. Pana Whitea však ze všeho nejvíc zajímala jeho rozsáhlá souprava vláček, které měl rozestavěné po polovině posledního patra. Lekce francouzštiny spočívaly v tom, že jsme dvacet minut sledovali, jak Létaující Skot ve velikosti OO jezdí pořád dokola.

Třídy se dělily na A, B, C a D od těch nejnadanějších po ty, co měli největší potíže nebo se prostě nudili. Přeskakoval jsem jako jojo z jedné skupiny do druhé. Sice jsem se neustále nudil, ale nechal jsem se uplatit příslibem jízdního kola se závodními řídítky, když poskočím do vyšší skupiny.

Ke konci jsem se ocitl ve skupině pouhých osmi lidí, která už vůbec neměla vyučovací hodiny. Jen jsme seděli v kroužku a povídali si, diskutovali a předkládali argumenty, psali eseje, protože jsme chtěli, a navzá-

jem si ze sebe utahovali spíše zajímavým než krutým způsobem. Učitelé s námi mluvili jako rovný s rovným. To bylo skvělé. Měl jsem pocit, jako by mi z mozku myšlenky vyskakovaly jako popcorn na pánvičce. Nádherný pocit.

To mělo samozřejmě svůj důvod. Cílem toho všeho bylo složit týden trvající sérii dost těžkých zkoušek, aby člověk postoupil do velmi konkurenčního systému internátních škol, kam bude chodit od dvanácti nebo třinácti let až do osmnácti.

To už bylo pro velké kluky.

Škola však nebyla jediným místem, kde získat vzdělání. Naučil jsem se jezdit na kole a jako blázen jezdil po sousedství. Měl jsem sadu malého chemika, která tvrději odmítala dát vzniknout čemukoliv, co by mě nějak pobavilo, a děda mě naučil hrát šachy. Hráli jsme spolu často, dokud jsem ho jednoho dne neporazil, a pak jsme přestali.

Prázdniny v Great Yarmouth jsem proseděl mezi pozinkovanými kýbly plnými drobných. Výraz „hrnce plné peněz“ zkrátka jen popisoval přípravu pro hernu na pobřeží, kterou vlastnili rodiče mého bratrance Rusella.

Každá cesta do Great Yarmouth skončila v bytě nad hernou vybaveném pochybnými kávovými stolky se soškami nubijských otroků místo nohou a kobercem, který vypadal spíše jako bílé chlupaté moře umělých chapadel vypadajících, jako že vás sní zaživa, když se jim nebudou líbit vaše boty. Dali jsme řeč a potom jsem od svých bratranců dostal oblečení, ze kterého už vyrostli: šeredné, vpředu semišové vesty a další ohavnosti určené k tomu, aby v nich desetiletý chlapec vypadal na padesát.

Schopnost udržet se nad hladinou byla pro rodinu charakteristická. Aby ho naučili, jak se neutopit, hodili prostě tátu do Norfolk Broads. Já jsem se naučil plavat pod jeho dohledem, ale naštěstí ne tak nepříjemným způsobem. Někde na dně plesnivého kufru se ukrývá diplom ze sheffieldských Heeley Baths, který dosvědčuje, že jsem toho dne uplaval předepsaným stylem deset metrů. Když jsem spolykal tolik chloru, že byste s ním v první světové válce oslepili celý prapor, zamžoural jsem zardulýma očima do sluníčka a ulevilo se mi, že to trápení mám za sebou.

Táta plaval jako ryba. Už jako kluk uplaval tři míle v oceánu. Já plavání naopak považoval za naprostý hazard. Umím plavat jen natolik, abych se neutopil. Patřím mezi ty, kdo jdou přirozeně ke dnu. „Uvolni se,“ volají na mě plavci, ale bohužel, nohy jdou tam, kam jim gravitace velí, a zbytek těla je následuje.

Než se odvážíme projít posvátnými branami anglické veřejné školy, je potřeba do mozaiky doplnit ještě pár střípků.

Byl jsem docela samotář. Nezajímal mě sport. Dlouhá odpoledne o víkendech jsem trávil v knihovně, listoval si knihami a snil. Objevil jsem kouzlo válečných her a večery trávil tím, že jsem se snažil přijít na to, jak přesná je mušketa Brown Bess, zkoumáním taktiky pěchotního čtverce a malováním cínových vojáků, zkrátka abych se mohl vrhnout na nic netušícího Napoleona.

Strýc Stewart, učitel, byl okresním šampionem ve stolním tenise, takže na Vánoce se objevil docela obstojný pingpongový stůl. Táta se svými bratry se pustili do hry, pohádali se o to, kdo vlastně vyhrál, a pak šli do hospody. Okamžitě jsem si naplánoval na druhý den na stole znovu vybojovat bitvu u Waterloo. Zelený a placatý stůl byl prostě perfektní. Kvůli takovéto i mnoha dalším malým epizodkám se na mě táta díval trochu divně, jako by takové zneužití pingpongového stolu bylo nějaké zženštilé.

Jak se blížil den, kdy jsem měl odejít z domova a na čtyři roky se zabydlet na internátní škole v Oundle v hrabství Northamptonshire, objevilo se mi na obličeji pozoruhodné množství pupínků. To sice nebylo nic báječného, ale vzhledem k tomu, že se nedalo očekávat, že by tam byly nějaké dívky, nebylo to nic, z čeho by se střílelo. V hnísavé boláky je proměnil až kontakt s motorovým olejem, spálenou gumou a špínou za nehty. Těsně před odjezdem z domova jsem se totiž seznámil se světem automobilových závodů.

Kamarád ze školy Tim a jeho starší bratr Nick měli otce nadšence. Jezdil velkým Cadillacem, za kterým tahal obrovský přívěs, ve kterém se skrýval celý maličký závodní tým pro jeho syny.

Patřil mu noční klub a pokud jsem mohl soudit, pil spousty Barley wine.

Motokáry měly motor 100cc s otočným ventilem a byly hodně rychlé. Nikdy předtím jsem ještě netočil volantem, ale sotva jsem se posadil, rázem jsem vystartoval a řítil jsem se do první zatáčky na konci dlouhé rovinky na bývalém letišti RAF v Lindholme.

Otočil jsem volantem, kola se utrhla a já udělal třistašedesátistupňovou otočku. Motor zhasnul. Přesně totéž se mi stalo snad v každé zatáčce na okruhu, až jsem nakonec dojel zpátky na start, v závěsu s oběma upocenými bratry sotva popadajícími dech, jak za mnou kolem celého okruhu běželi a půltucetkrát mě museli zase nastartovat.

Vyhodnotili jsme mé kolo. Bylo jasné, že potřebuji víc informací o tom, co mám dělat.

K večeru už jsem měl pocit, že létám; pedál až na podlahu, na rovince na plný plyn, na brzdy tak tvrdě a tak pozdě, jak jsem se jen odvážil. Adrenalin mi proudil končetinami i srdcem. Je pravda, že se mi tak tak povedlo objet kolo, aniž bych se roztočil, ale to vem čert, strojvedoucí parní lokomotivy, pilot stíhačky a astronaut – na seznam jsem si připsal ještě automobilového závodníka.

ANDĚLSKÝ POVÝŠENEC

Než se přesuneme do internátní školy se vším, co to obnáší, mohu říct jen pár slov o náboženství? Tedy o něčem, co jsem zakusil, co jsem si vyzkoušel a co na mně bylo vyzkoušeno v mých čtyřech letech, tedy příliš brzy. Výsledek však byl naprosto neočekávatelný, a jestliže jsou boží kroky nevyzpytatelné, já jsem pozitivním důkazem.

Na křest si nepamatuji, ale očividně se mi podařilo se nalokat spousty svěcené vody. Málem jsem se ve křtitelnici utopil. Nejsem si jistý, zda se po spolykání božské omáčky objevila nějaká aura, ale mohlo to mít vliv na mou zálibu v andělských křídlech už od útlého dětství.

Ve škole se tradičně slavilo Díkůvzdání doprovázené zpěvem pochmurných koled, ale až teprve když jsem přišel do Birkdale, setkal jsem se s evangelictvím, biblovou černí a bojem proti Satanovi na všech frontách.

Na škole působila klika zanícených učitelů, a dílem náhody či snad úmyslně šlo o tytéž učitele, kteří vedli školní výlety včetně expedice do Fort William ve Skotsku. Deset dní v přírodě pod stanem, náročných polovojenských her, zlézání hor, brodění řek, přeskakování ze stromu na strom (zná někdo „The Lumberjack song“?) a náboženského vymývání mozku. Představte si Beara Gryllse bez možnosti úniku.

Modlili jsme se a učili v přírodě a každý večer jsme se všichni sešli a desetiletí chlapci byli vybízeni k tomu, aby se postavili a odhalili hříchy,

příčemž byli za svou hloupost odměněni bouřlivým potleskem, objetím a zahrnuti chválou. Postavil jsem se a označil mouchu na zdi, která je zjevně Satanovým služebníkem, protože odváděla mou pozornost od řeči mesiášů na částečný úvazek a učitelů na plný.

Bez jakéhokoliv náznaku ironie mě v deseti letech přivítali mezi své ovečky a prohlásili, že jsem právě přijal evangelium. Smyslem mého života nadále mělo být obracení lidí ke Kristu.

A tak jsem sebou vzal jednoho misionářsky naladěného kámoše a vyrazil do města. Tam jsme začali obracet na víru pár highlandských děvčat, rozdali jsme jim letáčky a pozvali je do tábora na zábavný evangelický večer plný náboženských zpěvů za doprovodu špatné kytary a aranských svetrů.

„Jdi do prdele, kreténe,“ zněla rázná odpověď.

Doma v Sheffieldu mě zapsali do Křesťanské unie, nosil jsem malý odznáček a měl jsem si přečíst *Rady zkušeného ďábla* (*The Screwtape Letters*) a spousty dalších docela neinvenčních spisů, z nichž se některé věnovaly tématům jako masturbace nebo manželství. Měl jsem v tom zmatek a říkal jsem si: „Jdou ruku v ruce?“

Mé rodiče to trochu vyvádělo z míry, když se sami od chvíle, kdy jsem se v devíti měsících napůl utopil, ke kostelu sotva přiblížili. Ale tolerovali mi to. Připadalo jim to dost neškodné, a navíc jsem měl v neděli ráno co na práci.

Zanedlouho však nastoupily hormony a začal jsem se na holky dívat trochu jinak. Už jsem je nechtěl jen obracet na víru; bylo tu ještě něco, s čím jsem si mohl pohrát. Jen jsem si na to nemohl sáhnout.

Kamarád ze školy Tim se zabýval otázkou, kam přesně sáhnout. Kupodivu to bylo poprvé, kdy do té doby někdo mluvil o sexu jinak, než že je s výjimkou plození dětí hříšný.

Další podrobné pátrání po tom, co tento sexuálně docela pokročilý kámoš vyváděl ve svém volném čase, odhalilo, že dělal něco, co se týkalo ponožky a pyžama.

„A co se stalo?“ ptal jsem se a snažil si to představit.

A tak mi to řekl.

„Fakt?“ To byla pro mě novinka. No co, Bůh nenávidí zbabělce, jak se říká, a tak se má klášterní existence proměnila v onanistickou. Pokud jde o nedělní školu, když jsem si měl vybrat mezi bláznivým honěním a Křesťanskou unií, volba byla jasná. A tak mě masturbace a knihovna zachránily před úzkoprsým obracením na víru a tíživou evangelickou svěrací kazajkou. Díky bohu za to.

Ještě jsem se však nedostal k tomu, proč vám toho tolik vyprávím o Bohu a jeho nevyzpytatelných cestách.

Oficiální strážce našeho duchovního zdraví v Birkdale byl reverend B. S. Sharp, toho času vikář v Gleadless v okázale temném viktoriánském kostele Millstone Grit. Na rozdíl od těch evangelíků na půl úvazku byl „Batty“, jak už jeho přezdívka naznačuje („batty“ znamená cvok, pozn. překl.), mnohem víc než jen trochu praštěný. A také byl hluchý jak pole-no. Jak už to u kněží bývá, všichni ho považovali za neškodného.

Batty řídil nácvik náboženských zpěvů a celá škola se musela přilou-dat do jeho kostela, dát se do zpěvu, zatímco on procházel uličkou sem a tam, mával rukama a evidentně mu bylo úplně jedno, že šklebící se chlapci (žádné dívky tam samozřejmě nebyly) zpívají falešně i mimo ryt-mus. Když procházel kolem mě – stál jsem na kraji lavice a zpíval, nebo spíš mumlal – zastavil se; naklonil hlavu tak, že mi připomněl papouška, a zíral na mě. Mám podezření, že napínal své lepší ucho.

„Zpívej víc nahlas, chlapče,“ řekl mi.

A tak jsem zpíval trochu hlasitěji. Přiblížil celý obličej až k mým ús-tům. Všiml jsem si, že mu chybí spousta zubů, a musel jsem se hodně přemáhat, abych se nerozesmál.

„Víc nahlas, chlapče.“

Vzal jsem to jako výzvu a rozkřičel se z plných plic, a jakmile jsem za-čal, už jsem nepřestal. Stud ze mě spadl a já pokračoval až do konce sloky toho konkrétního hymnu. Přiznám se, že jsem se cítil báječně – což bych tehdy asi nikdy nepřipustil.

Napřímil se, mával rukama ještě víc a naklonil se až nade mě.

„Máš pěkný hlas, chlapče,“ prohlásil. A pak odkrácel uličkou a už jsem ho nikdy neviděl.

Jak říkám, v dětství není nic zbytečné, a pokud existuje Bůh, tak je to pěkný rošťák.

Bohužel sbormistr v Oundle Battyho nadšení pro můj podmanivý hlas nesdílel. Ukázalo se, že zpěv, a zejména zpěv v kostele, je velmi nežádoucí, i když nazývat školní kapli kostelem by bylo nespravedlivé.

Kaple v Oundle měla ambice být přinejmenším katedrálou. Měla chór i s obvyklými a snad i ověřitelnými povídkami o chlapcích ve sboru a sbormistrech. Školní sbor se oblékl do šatů a museli svůj volný čas marnit ve zbytečném velebení toho nahoře, dokud se jim nezlomil hlas.

Proběhla pěvecká zkouška a každý na ni povinně musel. Byl jsem na sebe pyšný, jak okázale jsem propadl. Každý tón, který byl na klaviatuře bílý, se ode mě vrátil jako černý. Dostal jsem stvrzenku – kus papíru –, který jsem měl odnést správci svého internátu. Na něm stálo: „Dickinson – Sidney House, NEZPĚVÁK.“

POMSTA UZENÁČE

Nikdy jsem si nebyl příliš jistý, proč jsem vlastně skončil na internátní škole. Rodiče se mě neustále ptali, jestli tam chci jít, a bezprostřední instinkt mi velel, udělej cokoli, jen abys odsud vypadl. A tak jsem se usmíval, složil bláznivé zkoušky, prošel IQ testem a absolvoval pohovor. Jediná část, která se mi alespoň vzdáleně líbila, byl IQ test, protože byl zajímavý a nemuseli jste si nic mechanicky pamatovat. Jen jste se museli snažit. Začátkem léta přišel dopis. Prošel jsem: tady jsou předpisy na uniformu a platíte spoustu peněz.

Oundle bylo, a stále je, malé obchodní město blízko Peterborough ve zvlněné krajině hrabství Northamptonshire. Je vklíněné do ohbí líné, ale často také neposlušné říčky Nene a rozkládá se na pahorku nad loukami, které bývají často zatopené. Pár mil po silnici stojí hrad Fotheringhay s přidruženým kostelem a celá oblast je prodchnutá anglickou – v protikladu k té britské – historií.

Polovinu města zabírala škola. Většinu starých domů tvořily učebny nebo internáty, Cech kupců londýnského City ho celé založil v šestnáctém století. Uprostřed se rozkládalo čtverhranné nádvoří ve stylu Oxbridge lemované sloupy a portiky, s velkou mramorovou balustrádou a celkovou architekturou, která vám má připomínat, kde je vaše místo. Tedy, že jste malí, neznalí a nedůležití.

Stovky absolventů visí na tabulích v každém ohybu nádvoří. Rugby, fives, atletika, klasická studia, matematika a všichni ti chlapci, jejichž jména by nikdo nikdy nezaznamenal, dokud by se nevrátili v černých pytlích jako padlí hrdinové dvou světových válek. Bylo jich docela málo.

Pořád jsem ještě nevěděl, proč jsem tady. Alespoň jsem vypadl z domova – to byl můj nejlepší odhad – a musel jsem něco dokázat, když jsem složil všechny ty zatracené zkoušky. Jedním z důvodů však mohlo být i to, že má teta byla kuchařka. Nemá to žádnou jasnou logiku, a dokonce i mě mátlá souvislost mezi školními obědy a akademickým úspěchem, ale byly tu určité náznaky toho, že bych mohl mít život jednodušší, když lidé budou vědět, že má teta ve škole vaří.

Nikdo z příbuzných, ani těch vzdálených, nikdy nechodil na soukromou školu. Tátu nevzali na vysokou ani po tom, co absolvoval gymnázium, protože Ethel mohla dopřát vyšší vzdělání jen jednomu ze svých čtyř synů. Stewart byl nejstarší, a tak získal univerzitní vzdělání.

Táta mu to nikdy nezapomněl.

Moje sestra se ale vydala úplně jiným směrem. Odešla ze školy velmi brzy a vydala se na dlouhou a trnitou cestu, kdy se víceméně vše musela naučit sama, a stala se jednou z předních parkurových jezdkyň na světě. Když jsem vláčel svůj devatenáctiletý zadek po východním Londýně a hrál po hospodách pro tři lidi, má čtrnáctiletá sestra debutovala na koni, kterého si sama vycvičila, na Horse of The Year Show na stadionu ve Wembley.

Ve třinácti letech jsem tedy odešel ze Sheffieldu a postupně se začal odpoutávat od rodiny a přinejmenším na několik let také nedobrovolně odcizovat lidské rase. Těžko říct, když se na to dívám zpětně, jestli jsem ve smyslu lidství víc získal, nebo ztratil.

Z hlediska vzdělávání není pochyb o tom, že prostředí „skleníku“ pozvedávalo méně schopné a těm opravdu talentovaným umožňovalo vyniknout – až na jednu výjimku. Pamatuji si, že jsem byl chronicky průměrný a nijak jsem neusiloval o změnu. Vynikal jsem však v jiných ohledech.

Všichni chlapci byli rozděleni do jednotlivých kolejí po padesáti až šedesáti, a tak vznikly kmeny. Ve škole panovalo velmi soupeřivé pro-